

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

Pudasjärven kaupunginvaltuustolle

1. TARKASTUSTOIMI

Tarkastustoiminta käsittää kunnan hallinnon ja talouden valvonnan. Ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat valvontajärjestelmän. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Sisäisen valvonnan järjestämistä varten kaupunginhallitus on antanut sisäisen valvonnan ohjeet päätöksellään päävastuualueiden ja toiminta-alojen noudatettavaksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään kuntalain 121 §:ssä.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

84 § Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetun kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa, pormestaria ja apulaispormestaria sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtäväänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Pudasjärven kaupunginvaltuuston toimikaudekseen 2021-2025 valitsema tarkastuslautakunta:

jäsen

henkilökohtainen varajäsen

Heikkilä Juha, puheenjohtaja	Kortetjärvi Paavo
Vengasaho Jouni, varapuheenjohtaja	Luokkanen Anna-Mari
Kuukasjärvi Tuula	Pohjanvesi Päivi
Virtanen Katri	Kinnunen Pekka
Urpo Paavola	Soronen Paula
Pankinaho Sirkka 1.6.2021-18.9.2023	Riepula Ismo
Juho Kellolampi 18.9.2023	

Esteellisyyksien toteaminen

Tarkastuslautakunta on käsitellyt tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyyksiasiaa kokouksessaan 1.9.2021 § 55 ja todennut, että tarkastuslautakunnan jäsenen on perusteltua ilmoittaa tiedossaan olevat ns. pysyvät esteellisyydet tässä vaiheessa. Mahdollisista asiakohtaisista esteellisyyksistä lautakunnan jäsenen tulee ilmoittaa välittömästi sellaisen ilmetessä.

Lautakunnan kokouksissa ovat vierailleet hallintojohtaja Henri Pätsi (2), toimitusjohtaja Jouko Väänänen, rehtori Susanne Nyman, henkilöstöpäällikkö Heli Huhtamäki, tilintarkastaja Katri Hokkanen (4), tekninen johtaja Janne Karhu, työllisyyspäällikkö Irina Hallikainen, johtava rakennustarkastaja Outi Riihikankare, rehtori Jussi Kolu, toimitusjohtaja Tommi Koskenkorva.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut KPMG Oy ja vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Katri Hokkanen.

3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Tahtotila: Pudasjärvi on aito luonnonläheinen kyliensä kaupunki, joka perustaa menestyksensä omiin vahvuuksiinsa.

Strategiset tavoitteet vuodelle 2023

3.1 Kuntalaisten osallisuuden lisääminen

Keskeisenä tavoitteena on edelleen vuoropuhelun lisääminen osana päätöksentekoprosesseja. Tämä tehdään ottamalla kuntalaiset ja paikalliset yhteisöt mukaan Pudasjärven kehittämiseen. Esimerkiksi Pudasjärven markkinoilla toteutetaan kuntalaiskyselyjä, Pirtissä järjestettiin järjestöjen yhteinen Ystävänpäivä-tapahtuma, kylillä organisoitiin turvallisuussuunnitelmien teko osana kaupungin turvallisuussuunnitelmaa ja kehittämis- ja toimintatukia jaettiin yhteisöille ja yksityisille. Kotiseutuviikko, taidenäyttelyt, kansalaisopiston konsertit, urheilutapahtumat ja muut yhteistyössä eri tahojen kanssa toteutetut tapahtumat lisäsivät yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

3.2 Toiminnan ja talouden vakaus

Joulukuussa 10.12.2020 valtuuston hyväksymä sopeutusohjelma tarkoitti 3 056 100 euron säästötavoitetta vuosille 2021-2023. Vuoden 2022 Tilinpäätös ja toimintakertomuksessa mainitaan 2,5 milj. € sopeutusvaikutus vuoteen 2023 mennessä. Vuoden 2022 loppuun mennessä 635 000 € jäi toteutumatta säästötavoitteesta. Vuoden 2023 aikana muutettiin talousarviota ja sopeuttamisohjelma toi muutoksia toimintaan jo vuodelle 2023. Tehdyt muutokset eivät kuitenkaan vakauttaneet kunnan taloutta. Loppuvuodesta kuntayhtymän purkautumisesta johtuva satunnaisen tuoton 2,2milj € muuttuminen miinusmerkkiseksi ja valtuuston lisäämät muut pienemmät kuntayhtymän lopettamisvaiheeseen liittyvät menot (0,5 milj €) aiheuttivat valtuustossa talousarvion muutoksen. Tulos painui tappiolliseksi 3,66 milj €. Merkittävä negatiivinen tekijä oli myös korkojen nousun aiheuttama leasingvuokrien kohoaminen kymmenkertaiseksi.

Uuden kuntastrategian tavoitteet otettiin käyttöön uuden valtuuston aloittaessa toimintansa elokuussa 2021.

Tavoitteen saavuttamiseksi strategisiksi menestystekijöiksi vuosille 2022–2030 on kiteytetty seuraavasti:

Asukaslähtöiset ja monipaikkaisuutta tukevat palvelut

- Palvelemme asukkaat oikea-aikaisesti ja tukien kaikkien ikäryhmien yksilöllistä ja kokonaisvaltaista hyvinvoinnin edistämistä.
- Panostamme ennaltaehkäiseviin palveluihin kaikissa ikäryhmissä.
- Palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä lähtökohtinamme ovat asiakaslähtöisyys, osallisuus ja ihmisten arjen kokonisvaltainen toimivuus.
- Tarjoamme monipuolisia asumismuotoja sekä asumisen laatua.
- Kehitämme liikenneväyliä ja kevyenliikenteen ratkaisuja saavutettavuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi sekä kestävien liikenneratkaisujen muodostamiseksi.

Elinvoimaiset kylät

- Pudasjärvi on kyläyhteisyyden edelläkävijä ja ymmärtää kylien merkityksen laajassa pitäjässä.
- Olemme houkutteleva monipaikkaisen asumisen kohde, jossa yhteydet ja palvelut toimivat.
- Elinvoimaiset kylät ja uudet liiketoimintamallit pohjautuvat paikallisiin vahvuuksiin ja perinteisiin.
- Kaupunki tukee kylien omaehtoista yhteisöllistä toimintaa ja rakentaa kumppanuuksia kylien kanssa.
- Maankäytön suunnittelulla ja kaavoituksella edistämme asumisen ja yrittämisen mahdollisuuksia kylillä

Ketterä kuntakonserni

- Noudatamme aktiivista omistajapolitiikkaa, jolla ohjataan omistusta ennalta sovitujen tavoitteiden mukaisesti, seurataan niiden toteutumista ja puututaan poikkeamiin.
- Perustamme konsernijohtamisen suunnitelmallisuuteen, jossa konsernin jäsenille muodostuu yhteinen näkemys ja tavoite kuntakonsernin monipuolisesta palvelutuotannosta.
- Kestävällä kuntataloudella luomme pohjan laadukkaille ja asukaslähtöisille palveluille. Kaupunkikonsernin pitkäjänteisen toimintamme perusta on ennakoiva ja kustannustietoinen talouden suunnittelu ja päätöksenteko.
- Noudatamme hyvää yrittäjälähtöistä paikallisuuden huomioivaa hankintapolitiikkaa sekä varoamme siihen riittävät resurssit ja ammattitaidon.
- Noudatamme vastuullisen työnantajan periaatteita ja linjauksia.

- Henkilöstöpoliittiset strategiset linjauksemme tukevat organisaation päivittäistä työtä. Kaupungin luottamushenkilöt tukevat työyhteisöemme hyvinvointia
- Uskomme kaupungin tulevaisuuteen ja emme pelkää uudistamista. Tulevaisuuden kaupungin teemme yhdessä päättäjien, kuntalaisten ja kaupungin työntekijöiden kanssa. Yhteistyö perustuu rakentavaan vuorovaikutukseen, vahvaan osaamiseen, osallistamiseen sekä yhteisöllisyyteen.
- Palveluja tuotamme osaavalla, sitoutuneella ja motivoituneella henkilöstöllä. Henkilöstöemme arvioi palvelujen onnistumista säännöllisesti ja kehitämme palveluja asukaspalautteeseen perustuen. Kehittäminen on keskeinen osa perustehtäväämme.
- Parannamme tuottavuutta ihmislähtöisellä, valmentavalla ja selkeällä johtamisella. Tuemme innostavalla ja kannustavalla johtamisella henkilöstön mahdollisuuksia kehittää itseään, omaa työtään, työyhteisöä ja työprosesseja.
- Mahdollistamme uudella teknologialla sähköiset palvelut, töiden uudelleen organisoimisen ja uusien tuottavampien toimintatapojen käyttöönoton.
- Työyhteisöhaasteisiin puututaan heti. Työhyvinvointi nähdään oikeudenmukaisen, tasa-arvoisen ja johdonmukaisen henkilöstöjohtamisen tuloksena, mikä tarkoittaa aktiivisen välittämisen toimintamallin toimenpiteiden kattavaa ja oikea-aikaista käyttöönottoa.
- Huolehdimme, että kaupungin palkkaus on jatkossakin kilpailukykyinen. Palkkaus ja palkitseminen tukevat johtamistamme ja toimintamme tuloksellisuutta.
- Työntekijöidemme osaamisen kehittäminen perustuu työyksikön osaamistarpeisiin ja tavoitekeskusteluissa sovittuihin kehittämiskohteisiin. Osaamisen kehittämisemme on suunnitelmallista ja hyvin johdettua sekä perustuu tunnistettuihin nykyisiin ja tulevaisuuden osaamistarpeisiin.

Moderni puuteollisuus ja uusiutuva energia

- Olemme kuntana julkisen hirsirakentamisen edelläkävijä ja sen imagohyöty osataan käyttää kuntalaisten parhaaksi.
- Hyödynnämme modernin puurakentamisen ja puutuotteiden monipuolisia mahdollisuuksia hirsirakentamisen kulttuuriperintöä kunnioittaen.
- Alueellemme sijoittuu uusia toimijoita, osaamista ja liiketoimintaa. Toisiaan tukeva puunjalostuksen verkosto luo vetovoimaa.
- Pitkäjänteinen korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyömme tutkimuksessa, puutuote- teollisuuden kehitystoiminnassa ja koulutuksessa tuottaa tulosta. Kaavoituksella edistämme ja ohjaamme hirsi- ja puurakennusalueiden kehittämistä. Luomme mahdollisuuksia uusiutuvaan energiatuotantoon. Alueen tarvitsema energia tuotetaan paikallisesti ja kestävästi

Elämyksellinen luontomatkailu ja monipuolinen elinkeinorakenne

- Lisäämme mahdollisuuksia kehittää elämyksellistä luontomatkailua omatoimisesti ja yritysten tarjoamin palveluin.
- Tavoitteemme on vaikuttaa siihen, että matkailussa toteutetaan kestävä kehityksen periaatteita.

- Mahdollistamme verkostoitumisen, hankkeiden ja yhteistyön avulla liiketoimintaa.
- Edistämme nuorten yrittäjyyttä.
- Huomioimme paikallisuuden hankinnoissa ja yrityslähtöisyyden päätöksenteossa.
- Mahdollistamme kestävään moderniin teknologiaan perustuvaa luonnonvarojen hyödyntämistä.
- Saamme kansainvälisyydestä kasvuvoimaa.
- Liikenneverkoston ylläpito ja kehittäminen on alueemme elinvoiman edellytys

Arvot määrittelevät ne keskeiset ja merkitykselliset tekijät, jotka ohjaavat kaikkea päätöksentekoa ja joihin tärkeät linjaukset aina nojautuvat.

Strategiset tavoitteiden toteutumiset 2023

Asukasluvun väheneminen jatkui vuonna 2023 (-121), syntyvyys oli 52 (+12, 2022) lasta v. 2023 Asukasluvun ollessa 7483. Pudasjärven väestöstä asuu noin puolet Kurenalan taajamassa ja välittömässä läheisyydessä, muu väestö on jakaantunut kohtalaisen tasaisesti kaupungin alueelle. Uusia omakotitalojen rakennuslupia on myönnetty vain 4 kpl, Syötteelle neljä rivitaloa ja rakennuslupia vapaa-ajan asuntojen rakentamiseen, joista suurin osa Syötteen alueelle.

Työpaikkatilasto on v:lta 2023, jonka mukaan työpaikat ovat vähentyneet 10 työpäikällä. Kuitenkin avoimia työpaikkoja oli 2023 33 (2022, 43). Työttömien työnhakijoiden määrä on lisääntynyt 59:llä ollen 508 (2022 449) Pudasjärven työttömyysaste vuoden 2023 lopussa oli 17,6 % (vuonna 2022 15,3 %). Avoimien työpaikkojen määrä on pysynyt lähes samana majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, kuljetusalalla ja siivoustyössä. Työpaikkojen kokonaismäärä on vähentynyt 170 vuodesta 2011–2022 välisenä aikana, josta maa- ja metsätalouden osuus on 118. Työttömissä työnhakijoissa on miehiä yli kaksinkertainen määrä naisiin verrattuna.

Pudasjärven yhtenä strategisena tavoitteena on tarjota parhaat lapsiperheiden palvelut. Päivähoitotilat ovat ajanmukaiset ja terveet. Varhaiskasvatusta on pystytty tarjoamaan kaikille halukkaille perheille. Sarakylässä ja Syötteellä toimivat ryhmäperhepäivähoitokodit, Kurenalla toimivat Pikku-Paavalin, Pikku-Piitun ja Puistolän päiväkodit ja Kipinässä päiväkotit. Syötteellä toimii myös perhepäivähoitokoti. Kaupungissa toimii 4 perhepäivähoitajaa. Koivutien ryhmäpäivähoitokoti lakkautettiin talouden sopeuttamistoimien myötä. Lasten hoitopäivät ovat lisääntyneet suhteessa lasten määrään lainsäädännön muutosten mahdollistaessa asiaa. Vuodesta 2021 hoitopäivien lukumäärä on lisääntynyt 4711 päivää, hoitopäiviä on yhteensä 33 000.

Hallintotoiminta

Hallintotoimen tulosalue vastaa kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, tarkastuslautakunnan, viranomaislautakunnan, valiokuntien ja vanhus- ja vammaisneuvoston toiminnasta sekä vaalien järjestämisestä. Yleishallinnon lisäksi toimintaan sisältyy elinkeinoelämän edistäminen. Toimialuetta johtaa hallintojohtaja. Hallintotoimen talousarvio on alittunut 7,6 % eli 419 484 €. Toimintakuluihin sisältyy kehittämisrahastosta katettuja kustannuksia 296 350 € (toteutumatta jäi 152 280 €).

Valtuusto on kokoontunut 7 kertaa ja käsitellyt 80 asiaa ja valtuustoseminaareja oli 5. Kaupunginhallitus on pitänyt 22 kokousta ja käsitellyt 454 asiakohdtaa.

Hyvinvointivaliokunta on kokoontunut 15 kertaa, käsittelyssä 90 asiaa, Yhteisövaliokunta kokoontui 14 kertaa ja käsitteli 79 asiaa.

Viranomaislautakunta kokoontui 7 kertaa ja asioita oli 55. Tarkastuslautakunta kokoontui 17 kertaa ja asioita käsiteltiin 114.

Kunnan yhteistyötoiminta

Kunnan yhteistoiminta-alue jakaantuu kolmeen tulosityksikköön: Kuntayhteistyö, Maaseututoimi ja Oulunkaaren ympäristöpalvelut (11 kokousta, 101 asiaa). Oulunkaaren ympäristöpalvelujen neuvottelukunta on kokoontunut kolme kertaa. Oulunkaaren alueellinen neuvottelukunta (sote) on kokoontunut kaksi kertaa.

Maaseutupalvelut tuottaa Oulun kaupunki. Oulunkaaren ympäristöpalvelut tuottaa kunnallisen ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun ja eläinlääkintähuollon palvelut Pudasjärven, lin, Utajärven ja Vaalan kuntien itsenäisenä tulosityksikkönä. Palveluista vastaa Oulunkaaren ympäristölautakunta.

Toiminta-alueen tilivelvolliset:

Kuntayhteistyö: kaupunginjohtaja

Maaseututoimi: kaupunginjohtaja

Oulunkaaren ympäristöpalvelut: ympäristöjohtaja ja hallintojohtaja

Kunnan yhteistoiminta-alueen toimintakate oli talousarviossa 1,4 milj. euroa ja toteutuma 1,26 milj. euroa, 87,2 %. Toteuma oli 0,18 milj. euroa muutettua talousarviota parempi.

Pudasjärven kaupungin ja OSAOn välisen yhteistyösopimuksen perusteella Pudasjärven kaupungin 2023 lopulliseksi maksuosuudeksi vahvistettiin 177 820 €. Talousarviossa oli varauduttu yli 400 000 euron ylitykseen. Ammatillinen koulutus on kuitenkin tärkeää säilyttää paikkakunnalla. Sopimuksen mukaan kaupunki on sitoutunut kattamaan mahdollisen alijäämän, mihin on talousarviossa syytä varautua.

Pudasjärven kaupungin maksuosuus Oulun kaupungin maaseutuyksikön kustannuksista jäi hieman arvioitua pienemmäksi (toteuma noin 46 800 euroa). Kaupungin maksamat kehittämistuet (noin 114 600 euroa) ylittivät budjetin noin 14 600 eurolla.

Muhoksen kunnan järjestämät lomituspalvelut:

Vuosilomaoikeutettuja tiloja on ollut 33 kpl. Vuosilomaoikeutettuja yrittäjiä 50 kpl, Lomituspalveluja käyttäneitä on ollut 44 kpl, vakituisia lomittajia on 10 kpl. Tilapäisten lomittajien puute on hankaloittanut lomituksia. Pudasjärven kunta tuki maksullista lomitusta 10 €/tunti. Tällä on suuri vaikutus lomittajien työllistymisessä ja yrittäjien jakamisessa. Lomitusten järjestelyjä on helpottanut viljelijöiden joustava suhtautuminen asiaan.

Pudasjärvi on isäntäkuntana ympäristö- ja eläinlääkintäpalveluissa. Vuoden 2023 Oulunkaaren ympäristöpalveluissa työskenteli 20 henkilöä. Henkilöstö jakautui siten, että eläinlääkinnässä työskenteli vuoden 2023 lopussa yhdeksän henkilöä, terveysvalvonnassa viisi henkilöä ja ympäristönsuojelussa viisi henkilöä sekä ympäristöjohtajana yksi henkilö.

Eläinlääkintäresurssit ovat riittävät. Eläinlääkärin vastaanotto- ja tilakäynnit ovat laskeneet. Virka-aikaiset käynnit laskivat 13 % ja päivystyskäynnit laskivat merkittävästi tuotantoeläimillä 46 %, pieneläimillä 12 %. Palvelujen saatavuuden ja laadun katsotaan olevan hyvällä tasolla.

Maa-aineslupien tarkastukset toteutuivat 95 prosenttisesti. Ympäristösuojelulain mukaisia määräaikaistarkastusten määrä toteutui 89 prosenttisesti.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan tehokkuus vaihtelee terveydensuojeluvalvonnan heikosta, elinkeinovalvonnan melko heikkoon, tupakka- ja nikotiinikorvaustuotteiden myynnin valvonnan melko hyvään ja talusvesivalvonnan hyvään tehokkuuteen.

Elinkeinojen kehittäminen ja työllisyys

Pudasjärven Kehitys Oy:n tehtävänä on toteuttaa kaupungin kuntastrategiaa ja elinkeino-ohjelmaa. Pudasjärven Kehitys Oy:n päätehtävät ovat yrityspalvelut, toimintaympäristön kehitys ja aluemarkkinointiyhdessä kaupungin ja Syötteen Matkailuyhdistys ry:n kanssa. Pudasjärven strategiset menestystekijät elinkeinojen osalta ovat jalostunut puuteollisuus ja uusiutuva energia sekä elämyksellinen luontomatkailu. Jokainen yritys on Pudasjärvelle tärkeä. Pudasjärven kehitys toteuttaa matkailun osalta ReiNo-hanketta 1.8.2023-31.5.2026. Hankkeen tavoitteena on matkailun ympärivuotisuuden lisääminen. Työkaluina ovat pyöräilyn kv-asiakkuuksien vahvistaminen, tuotteistaminen, testaus sekä markkinoille pääsy. Hanke jatkaa vastuullisen matkailun kehittämistä järjestämällä webinaareja.

Yrittäjille on tarjottu tietoa ajankohtaisista asioista kuten rahoitus ja kehittämismahdollisuuksista sekä järjestetty infotilaisuuksia yritystarpeiden ja toiveiden perusteella. Alueen yritysten kilpailukykyä vahvistetaan koulutuksissa ja työpajoissa sekä hyödynnetään tehokkaasti erilaisia verkostoja ja alueella toimivia hankkeita. Kehittämistöimien myötä perustettiin yhteistyöfoorumi, jonka tehtävänä on elinkeinoelämän kehittäminen digitaalisuuden avulla. Toimijoina ovat Pudasjärven Yrittäjät ry, Pudasjärven kaupunki, OSAO ja Pudasjärven Kehitys Oy.

Kehitysyhtiön toteuttama viestintä ja markkinointi tähtäävät kaupungin yrittäjälähtöisen toimintakulttuurin ja yrittäjäystävällisen imagon vahvistamiseen. Kehitysyhtiö omistaa joitakin toimitiloja ja tontteja, joita yhtiö vuokraa tai myy yrityksille. Kehitysyhtiö ylläpitää Pudasjärven hirsipääkaupunki-imagoa ja tuo esille hirsi- ja puurakentamisen merkitystä ilmastotekona.

Kaikki strategiset tavoitteet on saavutettu. Sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta vastaa yhtiön hallitus.

Riskinä Kehitysyhtiö näkee henkilöresurssien vähäisyyden sekä hallinto- ja tukipalveluiden puutteen. Osaavan työvoiman vaihtuminen ja saaminen paikkakunnalle on iso haaste. Vuosiperusteinen toiminta vaikuttaa henkilöstön sitoutumiseen eli osaajien mielikuvaan yhtiöstä ja kaupungista työpaikkana. Taloudellisena riskinä on yhtiön rahoituksen täydellinen riippuvuus kaupungin päätöksistä. Kehittämissuunnitelmia voidaan tehdä vain lyhyellä aikavälillä, koska yhteistyösopimus kaupungin kanssa tehdään vuosittain. SEKES ry suosittelee kuntien ja kehitysyhtiöiden välille vuotta pidempiä perussopimuksia.

Kehitysyhtiö tarjoaa maksutonta yritysneuvontaa ja tekee merkittävää työtä ympärivuotisen ja vastuullisen ympärivuotisen matkailun kehittämiseksi.

Työllisyyspalvelut

Kaupungin osarahoittama työmarkkinatuki ("sakkomaksu") oli 504 245 €. Talousarviossa oli varauduttu 460 000 euroon. Työmarkkinatuen kuntaosuus on hieman nousnut vuoden 2022 tasosta (445 805 €). Toimintakatteesta laskettuna työllispalveluihin menee 157 euroa/ asukas, yhteensä 1,17 M€ (158 euroa/asukas, vuonna 2022) Toiminta käsittää kaupungin oman työllistämisen, JobBoost-mahdollisuuksien pohjoinenhanke, Kohota-hanke ja Flat rate - työllisyyspalvelut. Hyvinvointialueuudistuksen vuoksi esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa ei ole pystytty järjestämään aikaisemman mukaisesti. Tämä näkyy kasvavina työmarkkinatukikustannuksina kaupungille.

Ryhmätyöllistämisen mallissa on kerrottu kaupungin tavoitteista:

- uusia keinoja edistää työllisyyttä ja kuntalaisten yhdenvertaisuutta
- vähemmän huono-osaisuutta ja enemmän osallisuutta
- taloudellisia säästöjä

Ainoa ryhmätyöllistämisen toteuttaja oli Livokas –yhdistys, joka myi palveluja usealle kylälle.

Koululaisten ja nuorten kesätyöllistämiseen varattiin 26 230 euroa kehittämisrahastosta (toteuma 18 858 €) Toteuma jäi vajaaksi 7372 €.

Koululaiset ja nuoret (81) sijoituivat kesätyöhön kesäduunikampanjassa vuonna 2023. Kahdeksan nuorta perusti 4H-kesäyrityksen.

Työllisyyspalveluiden strategiset tavoitteet:
Asiakaslähtöiset ja tehokkaat työllisyyspalvelut
Kohtaamon toiminnan kehittäminen
Työelämävalmiuksien kehittäminen digiosaamisen avulla
Työllistämistoimenpiteiden kehittäminen eri toimijoiden kanssa
Hankinnoilla työllistämisen edistäminen

Strategiset tavoitteet on valmisteltu, mutta työllistämistavoitteista on jääty selvästi.

Hyvinvointi- ja sivistystoiminta

Hyvinvointi- ja sivistystoiminta jakaantuu kolmeen tulosalueeseen; Varhaiskasvatus, koulutus- ja vapaa-aikapalvelut. Hyvinvointi- ja sivistystoimintaa johtaa opetus- ja sivistysjohtaja.

Hyvinvointi- ja sivistystoiminnan tehtävänä on kuntalaisten koulutus- ja päivähoidon-tarpeiden tyydyttäminen ja niistä huolehtiminen, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimintaan liit-tyvien palvelujen organisointi sekä kaikkalainen kuntalaisten henkisen ja fyysisen elä-män laadun kohentaminen. Hyvinvointi- ja sivistystoiminnan toiminta-alueeseen kuu-luvat päivähoito ja sivistyspalvelut.

Sivistys- ja hyvinvointitoiminnan kustannukset olivat vuonna 2023 18,9 M€. Valtuus-ton hyväksymien talousarviomuutosten kokonaisvaikutus hyvinvointi- ja sivistystoi-minnan toimintakatteeseen oli noin -1,82 milj. euroa. Toimintakate ylittyi muutetusta talousarviosta huolimatta 495 540 €:lla. Ylitys alkuperäiseen talousarvioon nähden oli 2,3 milj. €.

Toiminnan keskeiset ylitykset toimintakatteesta

- Henkilökustannukset (toteuma 11,43 milj. €) ylittyi muutetussa talousarviossa noin 0.6 milj. eurolla
- Henkilöstön työsuhteisten kuukausipalkat (n. 370 000 €)
- Sairausajan palkat (n. 60 000 €)
- Koulukyytikustannukset ovat ylittäneet budjetin 170 000 eurolla
- Rakennusten ja alueiden kunnossapitopalveluissa n. 110 000 €

- Koulutuspalveluissa sijaiskustannukset ylittyivät alkuperäisestä budjetista noin 250 000 €, vaikka opettajien poissaolokustannuksia saatiin edellisen vuoden toteumasta noin 50 000 € pienemmäksi. Varhaiskasvatuksen osalta sijaiskulut ylittivät muutetun budjetin 20 000 eurolla. Sijaisten palkkaaminen on ollut välttämätöntä lakisääteisten henkilöstömitoitusten vuoksi.

Suurimmat lisämäärärahat

- Henkilöstökulut 765 000 €

- Hirsikampuksen leasingvuokrat 634 000 €
- Ateriapalvelut 441 000 € (lisämäärärahan tarve ei toteutunut ennakoidulla tavalla)

Koulukuljetusten piirissä oli yhteensä 484 oppilasta (389 vuonna 2022). Perusopetuksessa oppilaiden määrä oli 813 (831 oppilasta vuonna 2022), lukiolaisten lukumäärä oli 122 (120 opiskelijaa 2022).

Perusopetuksen ja lukion oppilaskohtaiset menot ovat kasvaneet. Kaikkiaan koulutuspalveluihin meni 1825 €/asukas (1 743 €/asukas 2022) Opettajia oli 101, 31 koulunkäynninohjaajaa, muu henkilöstö 6 kpl. Oppimisympäristöt ovat hyvät ja ajantasaiset.

Perhepäivähoidossa hoitopäiviä oli 7013 (7946 vuonna 2022) ja päiväkotihoidossa 23 840 (23971 vuonna 2022)

Yhteensä hoitopäiviä kertyi 30 853 (31917 vuonna 2022). Lasten kotihoidon tuen perheitä oli 56 (85 vuonna 2022). Tulorajoista johtuen maksavia asiakkaita on 33 %.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöä oli 58 (62 vuonna 2022).

Toiminnan keskeiset muutokset

Maksukertymä pieneni tulorajojen 1.8.2023 noston myötä edelleen. Noin 2/3 asiakkaista on 0-maksuluokassa. Tulokertymässä näkyy varhaiskasvatuksen myyntitulot toisille kunnille. Tulokertymä on ollut sekä perhe- että päiväkotihoidossa arvioitua suurempi.

Osapäivähoitoa tarvitsevien lasten määrä on vähentynyt edelleen, koska asiakkaat valitsevat enemmän kokopäivähoitomuotoisia palveluja. Tämä lisäsi olennaisesti lasten varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta. Varhaiskasvatuspaikkoja on siten tarvittu määrällisesti lähes saman verran kuin edellisellä vuotena.

Päiväkotien henkilöstömenot ovat kasvaneet päiväkotiyksiköiden lisääntyessä. Perhepäiväyksiköiden määrä on vähentynyt.

Kansalaisopiston osallistujamäärä on vähentynyt 343 osallistujalla. Kuitenkin kurssien määrä on lisääntynyt 45:llä ja henkilöstön määrä nousi 7 henkilöllä (13 vuonna 2022). Koulutustarjonnan kehittämistä tulee ylläpitää aktiivisesti koko ajan.

Hyvän Olon Keskus Pirtin sijainti ja hyvät tilat ovat merkittävästi lisänneet kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen kävijämääriä. Taidenäyttelyssä kävijämäärä on kasvanut noin 1000 henkilöllä edellisestä vuodesta. Nuorisopalveluissa retkien toteutuma oli 19, etsivä nuorisotyön tapahtumiin osallistujamäärät ovat lisääntyneet lähes 5 %:lla, lauantaikahvilan kävijämäärä on lisääntynyt. Museon kävijämäärä on pienentynyt. Rajoittaako aukioloajat kävijämääriä?

Virkistysuimala Puikkari oli kunnostus- ja korjaustöiden vuoksi suljettuna 13.2-3.9.2023.

Toiminta-alueen henkilövaihtuvuudet eri yksiköissä ovat vaikeuttaneet toimintaa. Samoin kaupungin taloudellisen tilanteen aiheuttamien säästötarpeiden valmistelu ja tiedonkeruu ovat vieneet resursseja esimerkiksi ennaltaehkäiseviltä toimitilalta ja hyvinvoinnin edistämiseltä (Hyte -kerroin). Strategisia tavoitteita ei ole saavutettu, vaan ne ovat työn alla.

Tekninen- ja ympäristötoiminta

Tekninen- ja ympäristötoiminta jakaantuu kahteen tulosalueeseen: Tekniset palvelut ja Rakennusvalvonta. Toiminta-alue muodostuu seuraavista osa-alueista: Liikenneväylät ja yleiset alueet (liikuntapaikat), kuntatekniikka (liikelaitokset), rakennusvalvonta ja korjausneuvonta, maankäyttö ja kaavoitus sekä tilapalvelut ja hallinto- ja tukipalvelut.

Toiminta-alueen tehtävänä on huolehtia kuntaorganisaatiolle ja kuntalaisille tekniset palvelut sekä vastata maankäytöstä huomioiden ekologisesti kestävä kehitys. Toiminta-alue ylläpitää ja kehittää elinympäristön viihtyvyyttä, terveellisyttä, toiminnallisuutta ja turvallisuutta edistäen hyvää rakentamistapaa ja ympäristösuojelua.

Toiminnan keskeiset muutokset 2023

Uudet palvelusopimukset 2023-2026 on kilpailutettu; kuusi palvelukokonaisuutta ja 12 eri urakoitsijaa. Kustannustaso on ollut nousussa. Palvelusopimusten kilpailuttaminen ja päätöksentekokäsittely on ollut koko vuoden mittavin tehtävä. Päätösten toimeenpanon pitkittyminen loi luottamuspulaa ja epävarmuutta yrittäjien keskuudessa. Tukipalveluiden henkilöstöjärjestelyt ovat vaikuttaneet päivittäisasioiden sujuvuuteen ja käsittelyaikoihin.

Pudasjärven tuulivoimalahanke hyväksyttiin valtuustossa ja hankkeiden valmistelu on ollut kiivasta.

Erityisesti maankäytön henkilöresursseista on ollut puutetta, mikä on vaikuttanut toimintaan.

Yksityistiekäytännöt uudistettiin.

Tukipalveluiden henkilöstöjärjestelyt.

Uusi johtava rakennustarkastaja aloitti virassa huhtikuussa 2023.

Rakentaminen Pudasjärven alueella hiipui vuonna 2023. Omakoti- ja rivitalolupia myönnettiin vuonna 2023 8 kpl yhteensä (4+4 kpl). Pientalorakentaminen oli pääasiassa loma-asuntojen rakentamista Syötteelle. Pudasjärven kaupungin ja Taivalkosken kunnan rakennusvalvonnan yhteistyö jatkuu edelleen.

Jätehuollon viranomaistehtävistä huolehtii seudullinen jätehuoltojaosto. Jätehuollon valvontatehtävät kuuluvat ympäristönsuojeluviranomaisille. Valvontaviranomaisena toimii ympäristölautakunta. Jätehuollon toimintaa käytännössä toteuttaa Kiertokaari Oy.

Teknisen ja ympäristötoimen toimintakate on 4,66 M€ vuodelta 2023. Lisämääräraha oli 1,69 milj euroa, tästä huolimatta toimintakate ylitti muutetun talousarvion 318141 €:lla.

Suurimpina erinä lisämäärärahatarpeelle olivat:

Leasingvuokrat 1milj €

Tilapalvelut 430 000 €

Toimintakuluihin sisältyi kehittämisrahastosta katettavia kustannuksia noin 255 000 €:

Yksityisteiden avustaminen 178 000 €

Kiinteistöveron selvityksen toteuttamiseen 57 500 €

Metsäryhmän hankintakustannuksiin 24 000 €

Lämmityskustannukset 268 000 €

Sähkökustannukset 146 000 €

Kiinteistöjen alaskirjauksiin käytettiin 1,32 M€, poistoja tehtiin kokonaisuudessaan 3,53 milj €

Strategiset *tavoitteet* ovat työn alla eikä kaikkia osa-alueita ole päästy aloittamaan.

4. TALOUDEN ARVIOINTI

Kunta

Valtuusto on hyväksynyt talouden sopeuttamisohjelman 10.12.2020.

Kokonaistavoite vuosille 2021–2023 oli 3,1 milj. euroa. Talouden sopeutusohjelma ei toteutunut täysin. Kaupungin tulorahoitus ei ole riittävä suhteessa menoihin, minkä osoittaa useat talouden tunnusluvut.

Valtuuston hyväksymä talousarvion 2023 toimintakate on -24 637 157 euroa. Muutetun talousarvion mukainen toimintakate on -29 737 078 euroa. Toimintakate muodostui -29 947 288 euron suuruiseksi ja ylitti talousarvion 210 210 eurolla.

Valtuuston hyväksymässä vuoden 2023 talousarviossa vuosikatetavoite oli 5 809 159 euroa ja valtuuston hyväksymän muutetun talousarvion jälkeen 497 057 euroa. Vuosikatetavoite ylittyi 59 854 eurolla ja vuosikatteen muodostui 556 910 euroa. Poistot ja arvonalentumiset olivat -4 853 055 euroa eli tilikauden tulokseksi muodostui -4 296 144 euroa. Ylimääräisiä poistoja kirjattiin 1 320 797 euroa.

Verotulot toteutuivat 99,7 %, mikä oli 49 376 euroa talousarviota heikommin. Valtionosuudet toteutuivat 100,6 %, eli 85 800 euroa talousarviota paremmin.

Verotulot ovat olleet Pudasjärvellä 2 030 euroa/asukas (3 589 euroa/asukas) ja valtionosuuksia on saatu 2 037 euroa/asukas (5 268 euroa/asukas). Kaupungin tuloista valtionosuudet ovat 32 %, verotulot 32 %, toimintatuotot 18 % ja muut 18 %.

Tilikauden tulos on alijäämäinen 4 296 144 euroa (ed. tilikaudella -459 532 euroa). Poistoeron ja kehittämisrahaston muutoksen, 633 888 euroa, jälkeen tilikauden alijäämä oli 3 662 256 euroa.

Vuoden 2023 investointiohjelmassa varattiin talousarvion mukaan 3 385 000 euroa (brutto) investointeihin. Toteuma oli 2 663 623 euroa eli alitusta oli 721 377 euroa. Investointiohjelman netto-osuus eli kaupungin kustannettavaksi jäävä osuus oli 321 425 euroa.

Kunnan lainat ovat kokonaisuudessaan 34,4 milj. euroa (edellisvuonna 34,1 milj. euroa). Kunnan lainamäärä on 4 601 euroa/asukas (4 486 euroa/asukas).

Kassan riittävyys oli 107 päivää (61 pv).

Kaupungin leasing- ja kiinteistöpalveluvastuut rakennuksista (Hirsikampus ja Hirsikartano, Hyvänolonkeskus) ovat 57,7 milj. euroa (43,6 milj. euroa). Lisäksi sopimuksissa on jäännösarvot, jotka on mainittu liitetiedoissa.

Lainat ja vuokravastuut tunnusluku on 92,9 milj. euroa (78,8 milj. euroa).

Kaupungin omavaraisuusaste on 52,4 % (55,5 %). Konsernin omavaraisuusaste on 36,2 % (32,6 %).

Tilinpäätöksessä 2023 edellisten tilikausien ylijäämä on yhteensä 2 712 206 euroa. Tilikauden 2023 tuloksen -3 662 256 euroa lisäämisen jälkeen edellisten tilikausien alijäämä on 950 050 euroa.

Kuntakonserni

Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta. Kuntakonsernien selonteko esitetään kuntakonsernin toimintaa ja taloutta koskevassa osiossa. Kuntakonsernin yhtiöt määrittelevät ja luokittelevat omat riskinsä sekä raportoivat niistä kaupungille vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2023 talousarviossa kaupungin konserniin kuuluville tytäryhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Konserniohje on käsitelty valtuustossa 7.9.2017 ja uusi konserniohje on hyväksytty 12.2.2024 ja se on tullut voimaan 1.4.2024.

Tytäryhteisöjen toimitusjohtajat ovat raportoineet tavoitteiden toteutumisesta talouden osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä.

Kaupungin takaussitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta 28,4 milj. euroa (25,8 milj. euroa).

Konsernitiilinpäätös on alijäämäinen 4,4 milj. euroa (ed. tilikausi -1 697 milj. euroa). Konsernin lainat ja vuokravastuut olivat vuoden lopussa 127,5 milj. euroa (133,3 milj. euroa). Konsernin lainat ja vuokravastuut/asukas olivat 17 045 euroa (17 556 euroa). Riskienhallintaa on lisätty konsernijohtolle asetetuissa tavoitteissa. Korkeiden osittainen suojaamattomuus on riski suuren lainakan- nan takia.

Pudasjärven kaupunkikonsernin velat ja vuokravastuut asukasta kohden ovat valtakunnallisesti tarkastellen suuret.

Pudasjärven kaupunki kuuluu yhteen kuntayhtymään; Pohjois-Pohjanmaan Liitto (2,49 %). Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri lakkautettiin sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisen siirryttyä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle

1.1.2023. Oulunkaaren kuntayhtymä purkautui tilikaudella 2023.

Kuntakonserniin kuuluvat:

Pudasjärven Vuokratalot Oy on 100 % kaupungin omistama, ara-rajoitteinen kiinteistöosakeyhtiö.

- omistaa 408 asuinhuoneistoa
- liikevaihto 3,1 milj. euroa kasvoi 5 % edellisvuodesta
- teki tilikaudella suunnitellun nollatuloksen
- taloustilanne on alijäämäinen 511 085 €
- lainakanta on 20,4 milj. € (vuonna 2022 16,9 milj €)
- käyttöaste on ollut hyvä
- riskit on arvioitu kattavasti

Vuokratalot Oy:n toimitusjohtaja vaihtui maaliskuussa 2023. Vuokratalot Oy on pyrkinyt edistämään Pudasjärven ja hirsirakentamisen markkinointia. Merkittävä investointi oli kehitysvammaisten ryhmäkoti Korte, joka valmistui loppuvuodesta 2023. Lisärakentamiseen haetaan ratkaisuja yhteistyössä Pudasjärven kaupungin kanssa. Vuodeksi 2024 tehdään vuokrankorotuksia 5-7 % nousseiden kustannusten takia. Yhtiön strategiset tavoitteet on saavutettu osittain. Syötteen rakentaminen jatkuu tilikaudella 2024.

Pudasjärven Lämpö Oy, 100 % kaupungin omistama

- liikevaihto 3,1 milj. euroa kasvoi 4 % edellisvuodesta
- tilikausi oli tappiollinen 366 063 euroa
- taloustilanne alijäämäinen 233 787 euroa
- lainakanta on 6,2 milj. Euroa
- riskit on arvioitu kattavasti

Polttoaineiden hintojen, sähkön energia- ja siirtohintojen noususta johtuen käyttökulut ylittivät budjetoidun reilusti. Poistot ovat investointien johdosta suuret ja rasittavat liiketoiminnallista tulosta. Yhtiön strategiset tavoitteet on saavutettu.

Pudasjärven Kehitys Oy, 100 % kaupungin omistama

- liikevaihto 365 tuhatta euroa kasvoi hieman edellisvuodesta
- tilikauden tulos oli tappiollinen -84 233 euroa
- taloustilanne on alijäämäinen 137 471 euroa
- lainakanta 140 tuhatta euroa

Yhtiön vuosi on ollut toiminnallisesti vilkas ja toteutuneet yrityskontaktit 321 kpl ylittivät tavoitetason. Pudasjärvelle on perustettu vuonna 2023 20 uutta yritystä. Yritystoiminnan lopetti vuoden aikana 15 yritystä. Yhtiö on saavuttanut strategiset tavoitteensa ja Pudasjärvellä toimivat yritykset ovat kehittäneet toimintaansa monin eri tavoin.

Pudasjärven Kyläverkot Oy, 100 % kaupungin omistama

- liikevaihto 256 tuhatta euroa kasvoi hieman edellisvuodesta ja muodostui Kairan Kuitu Oy:stä tulevista käyttömaksuista
- tilikauden tulos oli 38 244 euroa
- lainakanta on 2,3 milj. euroa

Yhtiön strategiseksi tavoitteeksi on määritelty kustannustehokkuuden parantaminen, joka on saavutettu mm. kilpailuttamalla lainarahoitus uudelleen.

Kairan Kuitu Oy, Pudasjärven kaupunki omistaa 65 %

- liikevaihto 1,3 milj. euroa kasvoi 6 % edellisvuodesta
- tilikauden tappio 306 984 euroa
- taloustilanne on alijäämäinen 279 683 euroa
- lainakanta 6,9 milj. euroa

Yhtiön haasteena on verkon käyttöasteen taso ja korkokannan kehitys. Yhtiö on saavuttanut kustannustehokkuuden parantamiseen ja tuotevalikoiman monipuolisuuteen liittyvät strategiset tavoitteet. Kairan Kuitu Oy laajentaa toimintaansa Oulun Ylikiiminkiin.

Kiinteistö Oy Pudasjärven Teurastamo, Pudasjärven kaupunki omistaa 57 %
- liikevaihto 42 tuhatta euroa laski hieman edellisvuodesta
- tilikauden voitto oli 1,3 tuhatta euroa

Yhtiön strategiset tavoitteet on saavutettu osittain. Teurastamon yhteydessä olevia jatkojalostustiloja ei ole saatu vuokrattua eteenpäin. Pienenevät poroteuras määrät vaikeuttavat toiminnan tehostamista.

Kiinteistö Oy Pudasjärven Harjus, Pudasjärven kaupunki omistaa 63,55 %
- Yhtiö teki tilikaudella suunnitellun nollatuloksen
- Yhtiö pyörii omillaan ja tilikaudella on tehty myös pieniä kiinteistön korjauksia

Isännöitsijän vaihtuminen on tuonut jämäkkyyttä kiinteistön hoitoon.

Yhtiön strategiset tavoitteet on saavutettu osittain ja osa on edelleen työn alla.

Lisäksi konserniin kuuluvat As Oy Pudasjärven Tamlanderinpuisto (62,5 %) ja As Oy Kuusitie 12 (66,72 %).

1. Osakkuusyhteisöt, joissa Pudasjärvellä osuus: Oulunkaaren työterveys Oy (36,73 %); Pudasjärven vuokratilat Oy/As Oy Lakarinkuusikko (41,50 %); Kiinteistö Oy Pudasjärven Hirsikunnas/As Oy Pudasjärven Jokilehto (36,84 %) ja PPP-Köökki Oy (9,91 %).
2. Konserniohjaus tapahtuu käytännössä luottamushenkilöedustajien toimesta ja kaupunginhallituksen johdolla.
3. Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston hyväksymässä talousarviossa konsernille asetetut tavoitteet: velkaantumisesta tilinpäätöksessä 9 226/asukas (tavoite alle 6 500 €), omavaraisuusasteesta 36,2 % (tavoite yli 45 %), vuosikate poistoista 20,9 % (tavoite yli 100 %) ja suhteellisesta velkaantuneisuudesta 172 % (tavoite alle 65 %) **eivät ole toteutuneet.**

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tarkasteltaessa konsernin tulosta, tulos on heikko. Valtakunnallisesti tarkasteltua kaupunkikonsernin velat ja vuokravastuut asukasta kohden ovat erittäin suuret. Osalla konserniyhtiöistä lainakannan suojaamattomuus lisää korkokustannuksia tulevina vuosina merkittävästi. Osalla yhtiöistä alhainen omavaraisuusaste voi johtaa rahoituksen saannin vaikeutumiseen. Mahdollisuudet mittaviin investointeihin ovat rajalliset sekä kaupungilla että konserniyhtiöllä.

Yhtiön hallituksen jäsenen tehtävänä on edustaa yhtiön etua. Yhtiön hallitukseen tulisi valita vain yksi kaupunginhallituksen jäsen mahdollisten eturistiriitojen takia. Yhtiön hallituksen jäseniä valittaessa tulee huomioida asiantuntijuus yhtiön asioita kohtaan. Esimerkkinä mainittakoon isojen kaupunkien ja hyvinvointialueella käytävät keskustelut ja ratkaisut.

5. RISKIENHALLINTA JA SISÄINEN- SEKÄ KONSERNIVALVONTA

Kuntalaki velvoittaa kunnan järjestämään kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan sekä raportoimaan niiden tuloksellisuudesta. Pudasjärven kaupungin ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohjeistus on hyväksytty valtuustossa ja kaupunginhallituksessa v. 2014. Konserniohje on hyväksytty 7.9.2017 ja se on uusittu valtuustossa 12.2.2024. Konserniohje on tullut voimaan 1.4.2024.

Kaupunginhallitus on antanut selonteon konsernivalvonnan järjestämisestä toimintakertomuksessa. Selonteon mukaan valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kuntakonsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtaja vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta osavuositilikausien ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Sisäisen valvonnan järjestäminen perustuu ohjeistukseen ja läpi organisaation toteutuvaan systemaattiseen riskien hallintaan, jolloin katetaan olennaisimmat toimintaan ja talouteen liittyvät erilaiset riskit. Sisäisen valvonnan asianmukaisuuden ja riittävyyden arviointeja suoritetaan, mutta ne eivät ole vielä systemaattisia ja vaativat kehittämistä. Sisäisen valvonnan ohjetta ja toimintatapoja koskeva päivitys on tehty 9.5.2023 ja se on tullut voimaan 1.6.2023.

Tarkastuslautakunnan tiedossa ei ole keskeneräisiä riita-asioita, joilla olisi olennaista vaikutusta tilinpäätökseen.

6. HENKILÖSTÖ

Tarkastuslautakunnalla ei ole ollut käytössään varsinaista henkilöstöraporttia. Asioiden tarkempi tarkastelu on tästä syystä jäänyt puutteelliseksi.

Henkilöstökulut olivat 2023 tilinpäätöksessä 16 244 560 euroa.

31.12.2023 henkilöstöä on ollut yhteensä 352 (vuonna 2022 397), joista vakinaisia 66,5 %, 234 henkilöä (73 %), määräaikaista 32,4 %, 14 henkilöä (27 %).

Kaupungin palveluksesta on eläköitymisennusteen mukaan jäämässä eläkkeelle 2024-2034 aikana yhteensä 128 henkilöä. Henkilöstösuunnittelun kannalta on tärkeää varautua työvoiman poistumaan ikääntymisen vuoksi. Pudasjärven kaupungin koko henkilökunnan keski-ikä vuonna 2023 oli 46,8 (46,9) vuotta.

Kaupungin palveluksesta on 2023 palvelusuhteen päättänyt 23 henkilöä. Teknisestä toimesta PPP Köökin palvelukseen siirtyi liikkeenluovutuksella 16 henkilöä ja hallintotoimesta kolme henkilöä Hyvinvointialue Pohteen palvelukseen.

Henkilöstön koulutukseen käytettiin tilinpäätöstietojen mukaan 2023 vuonna 149,3 % varatusta 59 509 euron määrärahasta. Muutosvalmennukseen ei ollut varattu määrärahoja ja ylitys tuli tästä. Luvut eivät sisällä kaikkea koulutukseen käytettyjä kustannuksia (esim. Matkat, ateriat, sisäisen koulutuksen kustannukset). Koulutuskorvausta vuodelta 2023 ei ole Työllisyysrahastolta haettu.

Toimialoilla käydään säännölliset tavoitekeskustelut kerran vuodessa. Käytössä on Populus-järjestelmä vuoden 2022 alusta. Tavoitekeskustelujen pääasiallinen tavoite on parantaa henkilökunnan aikaansaannoskykyä, jotta asetetut tavoitteet saavutetaan.

Työterveyshuollon kokonaiskustannukset vuonna 2023 olivat 174 420 €. Työterveyspalvelut ostetaan Oulunkaaren työterveyshuolto Oy:ltä. Alle puolet kustannuksista syntyivät ennaltaehkäisevistä työterveyshuollon käynneistä 44,1 % (vuonna 2022 38,3 %) sairaanhoidon osuus 55,9 % (vuonna 2022 61,7 %). Muutos oli toivotun suuntainen, mutta ennaltaehkäisevän terveydenhuollon jäi kuitenkin asetetusta 65 % tavoitteesta. Sairauspoissaolot olivat v. 2023 4162 kalenteripäivää (6087 kalenteripäivää vuonna 2022).

Sairauslomapäivissä merkittävä kasvu saatiin leikattua ja henkilökunnasta 120 ei ollut päivääkään sairauslomalla.

Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen kiinnittämään erityistä huomiota työhyvinvoinnin edistämiseen, työntekijöiden jaksamisen tukemiseen ja hyvään henkilöstöjohtamiseen.

Työn kuormittavuus ja kiire edellyttävät lomien ja vapaan pitämistä ajallaan. Johtavien viranhaltijoiden vastuulla on niistä huolehtiminen. Liukuvan työajan avulla estetään ylityöntuntien liiallinen kertyminen.

Varahenkilöjärjestelmässä erityisesti teknisessä toimessa on ollut haasteita ohuen organisaation takia.

Kaupungissa on 307 työntekijää, lisäksi sivutoimisia 45. Kokonaismäärä on 352. Henkilöstösuunnitelmaan verrattuna on havaittavissa, että henkilöstömäärä ylittää suunnitellun hyvinvointi- ja sivistystoiminnassa 6 henkilöllä sekä teknisessä ja ympäristötoimissa 2 henkilöllä.

Henkilökunnan opintovapaista ei ole saatavilla tietoja. Sijaisten palkkaamista rajoitettiin hoitamalla sijaisuudet lähtökohtaisesti sisäisin järjestelyin.

7. ARVIO EDELLISTEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN SUOSITUSTEN TOTEUTUMISESTA

Kaupungin omistamien tilojen varaukset tulee tehdä asiakaspalveluun puhelimitse, ellei tilan kohdalla mainita muuta. Pudasjärven kaupunki vuokraa ja antaa tiloja moniin erilaisiin käyttötarkoituksiin. Pudasjärvellä toimintaa harjoittaville yhdistyksille on keskustassa ja kyllien kouluilla tarjolla useita maksuttomia tiloja.

Valtuustoseminaareja on ollut kiitettävästi (7kpl), jotta valtuutettujen on ollut mahdollisuus perehtyä ja vaikuttaa päätettäviin asioihin etukäteen.

Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota viranhaltioiden heikkoon asiakaspalveluun ja tavoitettavuuteen (puhelut ja viestit).

8. MUUT HAVAINNOT

- Tarkastuslautakunta sai selvityksen sopeuttamisohjelman kokonaistoteumasta vuodelta 2023. Tilinpäätösasiakirjan mukaan sopeuttamisohjelman tavoitteet eivät ole kaikilta osin toteutuneet.
- Valtuusto teki päätöksen koko henkilöstöä koskevasta lomautuksesta.
- Tarkastuslautakunta on kaivannut muutamilta toimijoilta hieman laajempia sanallisia selvityksiä yli- ja alijäämistä talousarvioon nähden ja toteaa tilanteen parantuneen hieman
- Tarkastuslautakunnalla ei ole käytössään henkilöstöraporttia, joten henkilöstöön liittyvä arviointi ei ole mahdollista, esimerkiksi lomapalkkavelka ei ilmene tilinpäätösasiakirjasta
- Käsin kirjattuja muistioita ei ole hyväksytty ja tarkastettu kaupunginhallituksen päätösten mukaisesti. Suosittelemme hyväksymään nämä muistiot esimerkiksi kuukausitasolla. Suosittelemme soveltamaan asiatarkastus- ja hyväksyntäkäytäntöä kaikkien muistioiden osalta.
- Sidonnaisuusilmoitukset puuttuivat 9 henkilöltä ja kolmelta on pyydetty korjauksia
- Verotulot toteutuivat talousarvion mukaisesti
- Valtionosuudet toteutuivat hieman talousarviota paremmin
- Valiokunnat ovat toimineet aktiivisesti hallitukselle ohjausesityksiä antaen, mutta tarkastuslautakunta on saanut palautetta ohjausesitysten vaihtelevasta huomiomisesta päätöstä tehtäessä
- Mikäli hallitus tekee valiokunnan ohjausesityksestä poikkeavan päätöksen, olisi poikkeamat suotavaa perustella valiokunnalle
- Eriävät näkemykset luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden välillä säästökoh-teista ja -tavoista
- Osallistuvan budjetoinnin käytön viivästyminen on alentanut kuntalaisten intoa osallistua ja nähdä vaikuttamisen tuloksia (esim kuntoportaat)
- Päivitetty kiinteistöohjelma on edelleen erinomainen työkalu kiinteistöjen hallinnoinnissa ja talouden suunnittelussa (esimerkiksi kiinteistöjen alaskirjaukset 1,3 milj vuonna 2023)

9. YHTEENVETO/KOKONAISARVIO

Toiminnalliset tavoitteet on tilikaudella olennaisilta osin saavutettu, vaikka taloudellinen tulos on todella huono.

Tilikauden alijäämäksi muodostui 3,7 milj €. Vuosikatteeksi muodostui 557 000 € talousarviomuutoksen jälkeen. Verotuloja kertyi 15,2 milj. euroa ja valtionosuuksia 15,2 milj. Euroa. Toimintakulut ylittivät 0,6 miljoonaa talousarvion. Suurin kasvu oli henkilöstökuluissa 0,5 milj. euroa.

Alkuperäisessä investointiohjelmassa oli varattuna 3,5 milj euroa. Investointeihin käytettiin nettona 2,7 milj. euroa sopeutusohjelman mukaisesti. Investointimäärärahoja jäi käyttämättä 0,7 milj euroa (toteuma 79 %).

Kertomusvuoden taloudellinen tulos oli Oulunkaaren muuttuneen tuloutuksen vuoksi tappiollinen. Kokonaistilannetta heikentävät korkea korkotaso ja korkeat energiakustannukset (1,7 milj euron lisämääräraha) leasingvuokriin ja muihin tilapalveluiden kustannuksiin. Ennakoitua suuremmat palkkatason nousut sekä lisääntyneet poissaolot ja sijaiskustannukset heikensivät taloudellista tilannetta. Kumulatiivinen ylijäämä (2,7 milj euroa) muuttui alijäämäksi 0,95 milj euroa.

Kriisikunnan kriteerit:

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräjassa.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

- 1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;
- 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;
- 3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;
- 4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

KAUPUNKI EI OLE TÄYTTÄNYT KRIISIKUNTAKRITEEREJÄ TILINPÄÄTÖSTEN 2022 JA 2023 TIETOJEN PERUSTEELLA.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen pohjalta tarkastuslautakunta edellyttää kaupunginhallitukselta sekä johtavilta virkamiehiltä edelleen tarkkuutta ja huolellisuutta

erityisesti talousasioiden seurannassa ja kaikessa toiminnassa sekä ajantasaista raportointia valtuustolle.

10. TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Perusasiat kiinteistöjen osalta ovat kunnossa. Peruspalveluiden toimintaympäristöt ovat toimivat ja ajanmukaiset. Jatkossa erityisesti toimintojen kehittämiseen tulee panostaa. Vain välttämättömät ja elinvoimaa lisäävät investoinnit ovat mahdollisia. Talouden tasapainottamisohjelmaa tulisi päivittää. Käyttämättömistä taloutta rasittavista kiinteistöistä tulisi päästä eroon.

Asumisen markkinointia tulee tehostaa Nivankankaan ja muiden vapaiden tonttien avulla vakituisille asukkaille. Hyvät tietoliikenneyhteydet mahdollistavat asumisen ja etätyön koko kunnan alueella.

Syötteen alueen yrittäjien mittavat investoinnit ja satsaukset tuovat Pudasjärvelle positiivista imagoa ja uskoa tulevaisuuteen sekä työpaikkoja ja elinvoimaa. Pudasjärvi on edelleen hirsirakentamisen edelläkävijä ja kulttuuriperinteen vaalija.

Tulevaisuudennäkymää heikentävät konsernin ja kaupungin heikko taloudellinen tilanne sekä korkea korkotaso. Monille yrityksille korkea korkotaso ja pankkien nihkeä suhtautuminen rahoitukseen on laajentumisen ja lisäinvestointien este.

Työttömyysaste on Pohjois-Pohjanmaan korkein. Korkeat työmarkkinatuen kuntasuudet (sakkomaksut) rasittavat taloutta ja tämä tuo lisähaasteita Te-uudistuksen myötä vuoden 2025 alusta.

Maatalouden näkymät eivät näytä valoisalta tulevaisuuden suhteen. Tilojen määrä vähenee, koska sukupolvenvaihdoksia ei tehdä huonon kannattavuuden vuoksi. Lisäksi rahoituksen saaminen on vaikeaa tilojen alhaisten vakuusarvojen takia.

Jos vireillä olevat tuulivoimahankkeet toteutuvat, tuovat ne helpotusta kaupungin ta-
loustilanteeseen kiinteistöveron muodossa tulevina vuosina.

11. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYKSET VALTUUSTOLLE

Valtuusto valvoo talouden tasapainottamisohjelman noudattamista ja edellyttää säännöllistä raportointia hallintokunnilta.

Tarkastuslautakunta kiittää lämpimästi henkilökuntaa joustavasta toiminnasta sekä kaupungin hyväksi tehdystä työstä haastavassa tilanteessa ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä.

Pudasjärvellä 5. päivänä kesäkuuta 2024

Juha Heikkilä

puheenjohtaja

Katri Virtanen

Urpo Paavola

Jouni Vengasaho

varapuheenjohtaja

Tuula Kuukasjärvi

Juho Kellolampi